

Ärende: VN/30787/2022

Bedömningspromemoria om behovet av att uppdatera skärgårdslagen

Allmänt

Förslaget om en modernisering av lagens innehåll är överlag bra.

Sättet på hur man definierar "fasta bosättningen", "skärgårdsbo" och olika typer av skärgård kan vålla problem. Kan alla behandlas jämlikt eller blir man tvungen att ty sig till positiv diskriminering?

"Skärgård anses inte tilltala skärgårdsborna i sjöområdena på samma sätt som skärgårdsborna i havsområdet."

Kommentarer enligt paragraf

Kommentarer om lagens syfte (§ 2 Lagens syfte)

Lagens syfte bör inte vara att enbart "bevara", "skydda", "trygga" och "skapa tillräckliga möjligheter" utan även att främja en utveckling av skärgården. Alla myndigheter bör ha ett ansvar för skärgårdens utveckling.

- Skärgården har förändrats från det fiske-/agrara samhälle det var när den nuvarande lagen skrevs till ett mera företagsamhetbaserat samhälle. Detta har medfört att skärgårdsborna är mera rörliga och behovet av goda kommunikationer har ökat.

Kommentarer om begreppet skärgård (§ 3 Begreppet skärgård)

Skärgårdens klassificering bör förutom den bofasta befolkningen även beakta deltidsboende och multilokalisering. Klassificeringen bör även beakta att vissa skärgårdsområden är mer attraktiva för säsong-/deltidsboende än andra.

- En precisering av begreppet skärgård är bra och därför är motiveringarna i förslaget utmärkta.

Kommentarer om stödjande av näringslivet (§ 4 Stödjande av näringslivet)

Dagens stödsystem och reglering stöder ofta inte perifert läge, låg befolkningstäthet eller småskalig och säsongsb beroende verksamhet utan leder till koncentrerad och storskalig produktion.

- Regleringen av fiskodlingen har medfört en koncentration av fiskodlingen till stora enheter och omöjliggjort småskalig fiskodling.

Skärgårdens småskaliga näringsliv kräver ofta en multiprofessionalitet på ett sätt som inte krävs i större samhällen vilket med dagens regleringar kan kräva dubbla eller fler examina.

Dagens partihandel är inriktad på allt större partier vilket inte stöder småskalig detaljhandel eller serviceverksamhet i skärgård och glesbygd - framförallt inte under lågsäsong.

I paragrafen bör ingå en skrivning som likställer skärgården med andra glesbygder då det gäller specialstöd.

Kommentarer om trafik- och transporttjänster (§ 5 Trafik- och transportservice)

Arbetsgruppens bedömning av paragrafens uppdateringsbehov är i sig bra - kommunikationerna är och kommer att förbli livsviktiga för skärgården. Det är viktigt att planera skärgårdstrafiken i sin kontext, med vatten-, landsväg- och bussförbindelser samt behov av transportservice.

- Bussar och förbindelsebåtar/färjors tidtabeller bör kombineras för ge fungerande kommunikationer.

Alltför korta upphandlingstider (serviceavtalens längd) omöjliggör ofta, eller försvårar nyanskaffning av lämpligt tonnage och annan utrustning.

Säsongstrafiken borde beaktas, (se till exempel i Kroatien där snabbgående katamaraner trafikerar turister under säsong).

- Den av samhället bekostade förbindelsebåtstrafiken bör i första hand gälla den året runt boende fasta befolkningen.
- Skärgårdstrafiken ska vara avgiftsfri eller prismässigt skälig.
- Rutter och tidtabeller bör i första hand vara utformade för den bofasta befolkningens samt företagsverksamhetens behov.

Kommentarer om basservicen och den särskilda servicen (§ 6 Basservice och specialservice)

Säsongboende och/eller multilokalisering ställer nya krav på basservice vs. särskild service. Vad hör till basservicen? Bör den definieras?

- En förutsättning för en levande skärgård är att tillgången på basservicen är tryggad och att den är nåbar på rimliga tidsavstånd. I skärgården mäts avstånd ofta i tid. Även skärgårdens tvåspråkighet och krävande trafikförbindelser bör beaktas.

Kommentarer om statens arbetsplatser (§ 7 Statliga arbetsplatser)

Myndigheternas skyldighet att beakta (försörjnings)beredskap borde beaktas i och med att möjligheterna till distribuerad verksamhet och multilokalisering ökar.

- I dagens förändrade världsbild är alla arbetsplatser skärgården av yttersta vikt även ur en försvarspolitisk synpunkt.
- Den trygghet som gräns- och sjöbevakningens samt den frivilliga räddningsväsendets närvaro ger i skärgården är av yttersta vikt.

När företagsamheten i skärgården ökar är det av yttersta vikt att även statliga, regionala och kommunala arbetsplatser finns i skärgården. Detta förstärker förståelsen för skärgårdens och glesbygdens behov. Närvaron i skärgårdssamhället möjliggör att man kan hitta nya innovativa lösningar för att utveckla servicen i skärgården. Idag möjliggör distansarbete detta på ett helt nytt sätt än för 10 år sedan.

Kommentarer om planeringen av områdesanvändningen (§ 8 Planering av områdenas disposition)

I all planering är det viktigt att dialogen mellan invånarna och myndigheterna fungerar.

Kommentarer om skärgårdskommunen (§ 9 Skärgårdskommun)

Det är beklagligt att skärgårdsförhållandena betraktas som (ett väsentligt) hinder för kommunernas utveckling. Så kan vara fallet, men det får inte generaliseras i lagen.

"När det gäller statsandelarna påpekades dock att de faktorer som definierar en kommun med skärgårdskaraktär bör vara sådana att kommunen inte kan påverka dem med sin verksamhet"

Varför kan inte en kommun vara proaktiv och arbeta för att förbättra skärgårdens levnadsbetingelser? Varje insats som främjar skärgårdens utveckling bör beaktas.

- Den nuvarande paragrafen innehåller i princip en korrekt lista över sådant som bör beaktas när en kommun med skärgårdskaraktär definieras, men dessutom bör skärgårdens säsongboende beaktas. Skärgårdstillägget som betalas utifrån skärgårdskaraktär bör bevaras men tillägget kunde i viss mån fördelas på ett nytt sätt mellan kommunerna

Kommentarer om skärgårdskommunens ekonomiska ställning (§ 10 Skärgårdskommuns ekonomiska ställning)

Frågan om skärgårdsdelens ekonomiska bärkraft borde beaktas eftersom en del myndighetsreglering gjort vissa traditionella skärgårdsnärings svåra eller omöjliga att idka vilket leder till en försämrad ekonomiska bärkraft för skärgården.

- Beträffande "skärgårdstillägget" bör inskrivas i lagen - att mottagaren av skärgårdstillägget, kommunen, bör kunna påvisa att tillägget används för upprätt hållande av service i skärgården.

Kommentarer om skötseln av skärgårdsärenden i kommunen (§ 11 Skötseln av skärgårdsfrågor i kommunerna)

Skärgårdens befolkning borde vara delaktiga i skötseln av skärgårdens ärenden och planeringsprocessen borde ske i växelverkan med invånarna.

- Bör poängteras vikten av att organisera skötseln av skärgårdsfrågorna i kommunen så att skärgårdsbefolkning blir delaktiga.

Kommentarer om miljövårdsbidraget (§ 12 Miljövårdsbidrag)

Om miljöbegreppet vidgas till att omfatta även kultur och historia - kan det då innebära att också andra myndigheter blandar sig i leken och ev. försvårar skärgårdens utveckling? För många aktörer?

- Tanken är väl att en bredare tolkning av paragrafen skulle ge en positiv effekt för bevarande av kulturhistoriska värdefulla miljöer.

Kommentarer om övriga stödåtgärder (§ 13 Övriga stödåtgärder)

Kommentarer om skärgårdsdelegationen (§ 14 Skärgårdsdelegationen)

Skärgårdskommunerna borde kunna vara delaktig i delegationens arbete och beredas möjlighet till en växelverkan med delegationen.

- Kort kan konstateras att Skärgårdsdelegationen behövs.

Andra kommentarer om uppdateringen av skärgårdslagen

Vår skärgård bör lyftas upp som en tillgång för vårt land. Den är unik och värd att utvecklas. Skärgårdsbor är innovativa och värnar om sitt samhälle och natur. Inom turismen finns det med rätt stöd stora möjligheter att utveckla den till något vackert som sträcker sig året runt på ett hållbart sätt.